

Főbenjáró melléfogás

Alkotmányjog: a törvényhozási eljárás befejező szakasza a törvény kihirdetése. A kihirdetés jogát a parlamentáris rendszerekben hagyományosan az államfő gyakorolja. E hatáskör-megosztás lényege abban rejlik, hogy a többségi alapon meghozott törvényeket egy nemzeti intézmény, a parlamenttől független morális, neutrális hatalmi ág szentesítse és tegye közzé...Az államfői tisztséghez, annak jellegéhez az alkotmányos vétó jóval közelebb áll, mint a politikai vétó. Az Alkotmány a köztársasági elnök feladatává teszi, hogy őrkdjön az államszervezet demokratikus működése felett, részese tehát a legszélesebb értelemben felfogott alkotmányvédelemnek. Az államfő felelőssége, hogy csak alkotmányos törvényeket írjon alá és hirdessen ki. /Kommentár 345-346. old./ Ezek az elvek, normák állnak tótágast a legutóbbi államfői politikai vétó alkalmazásakor. Rádásul előtűnik az Alaptörvény durva kodifikációs hibája is.

Áder János elnök elnagyolt, a téma vonatkozásában alig kétoldalmi átiratában (talán mindkét értelemben) „megóvta” az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (Infotv.) rapid hatályba léptetéssel kísért két módosító, kiegészítő, korlátozó szabályát. 1) Az egyikben az szerepel, hogy kizárt az Infotv. alkalmazása a külön törvényben szabályozott tájékoztató, iratmegismerési, betekintési és másolatkérési jogokra. 2) A kifogásolt másik norma: „A közérdekű adat megismerése iránti igény teljesítése nem eredményezhet a külön törvényben szabályozott ellenőrző szervek ellenőrzési jogosítványainal azonos mélységű és terjedelmű adatbetekintést és adatkezelést.”

A köztársasági elnök honlapján 2013. május 9-én megjelent politikai vétó érvei: ad 1) egyértelműség kellene a különböző törvényekben szabályozott tájékoztatói jogok között, viszont a módosítás a közérdekű adatok megismerése tekintetében jogalkalmazási nehézséget okoz, a jogalkalmazó számára téves (a megismerést korlátozó) következtetés vonható le. Ad 2) Itt pedig az a kifogás, hogy a közérdekű adat megismeréséhez való jog korlátozásának a terjedelme nincs pontosan meghatározva.

Ergo: mennyiségi probléma tűnik elő? Bár csak ennyiről, erről volna szó! A fókuszban egy alkotmányos alapjog, AT. VI. cikk (2) bekezdés: „Mindenkinek joga van ...a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.” Nincs hozzá illesztve bárminemű méricskélés! Ab ovo akadályt jelentő, így most, az átmeneti ügyekre is tervezett azonnali hatállyal sem megkerülhető norma még: AT 39. cikk (2) bekezdés 3. mondat: „A közpénzekre ... vonatkozó adatok közérdekű adatok.” A közérdekű információ alapjoga még törvényben is csak kötött feltételekkel volna alkotmányosan korlátozható (AT. I. cikk. (3) bekezdés). Ezt alapjogi tesztnek: a szükségesség, arányosság, alkalmasság hármas, együttes kritériumának kell alávetni. Bukás. Az előbbi alkotmányos alapszabályokat, főként egy demokratikus garanciát és alapjogot megsértő szabályozás így nyilvánvalóan Alaptörvény-sértés. Mint ilyen, nem lehet az enyhe és kéjjel kezelhető politikai megfontolás tárgya. A közjogi gondolkodás nem tesz egyenlőségjelet garanciális minőségi, és mérlegelhető mennyiségi dolgok közé. Alkotmányos jogállami axióma a jogbiztonság, s a normavilágosság, mely utóbbit sérti a korrek jogértelmezés hiánya. Ha megfejtethetetlen vagy durván félreérthető a norma, akkor bizony alkotmányosértő. Ha az, akkor rajta a „megfontolás” nem segít.

Már a rendszerváltó köztársasági alkotmányban, majd az AT-ben is az államfő három útja-módja kapott tételezést. A) „Királyi módon” szentesíti a törvényt, így azt kihirdetik. B) Jelentősége miatt idéznie: AT 6. cikk (4) bekezdés: „Ha a köztársasági elnök a törvényt vagy annak valamely rendelkezését az Alaptörvénnyel ellentétesnek tartja...a törvényt az Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára az Alkotmánybíróságnak megküldi.” Szikár kijelentő mód!

Az elnök most mégsem eme (4) bekezdést vette alapul, hanem ugyanezen cikk (5) bekezdését, mely arra épül, hogy egyet nem értése esetén a törvényt megfontolásra visszaküldheti az Országgyűlésnek. Csakhogy közjogi szlalomozásnak, trükközésnek, bújócskának nem volna helye. Titanic-hasonlattal: nincs átjárhatóság a fedélköz és a luxus-szint között, és nem szerencse vagy (féle)baráti választás dolga, hogy kinek-minek hol a helye. A „megfontolt” politikai vétó a Házban szélvészgyors lefolyású színjáték lehet: az alkotmányossági felülvizsgálathoz (melyben eddig mindig nyert minden egyes államfő) ellenben tapadhat kormánytöbbségi kockázat. Ámde ez nem hibája, hanem éppen a lényege az immár az AT-ben is megjelenített hatalommegosztásnak. Már, ha az elnök - láttuk fenn – morális, semleges hatalmi tényező.

Bárhogyan megkaparjuk az AT-ét, csontvázak és más műhibák jönnek elő. Íme, itt is. Míg a fenti 6. cikk (4) bekezdése – okkal, joggal – az államfő kötelességévé, sőt felelősségévé teszi az alkotmányossági vétó alkalmazását, ha a kifogásolt törvény ütközik az AT-vel, addig az AT ugyanerről (is) szóló 9. cikk (3) bekezdés i) pontja már csak megengedően fogalmaz: „ megküldheti...”. Alkotmányjogilag alig van különbözőbb dolog, mint a jog és a kötelesség. Talán más írta, avagy együttesen már senki sem olvasta el az AT két egybevágó szabályát.

Napjainkban alkotmányjogi „szabadságharc” rémképe áll előttünk. A túlfűtöttség ellenszereként hadd ajánljak egy diák-graffitit: Béke lóporaikra!